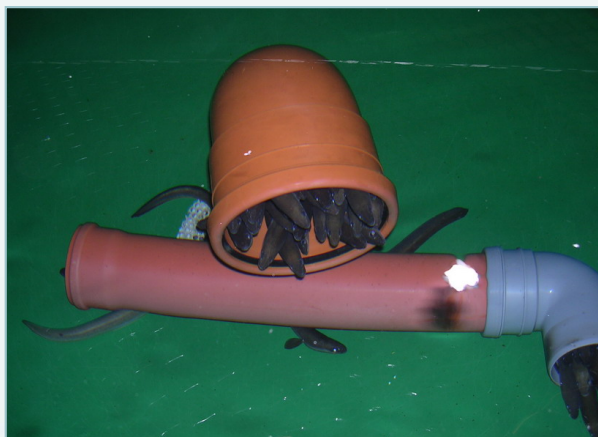

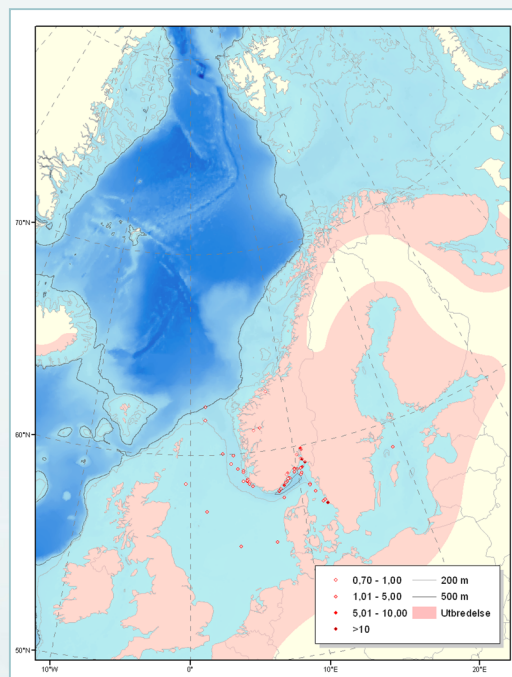
Ål *Anguilla anguilla*

Rødlistet art

Den europeiske ålen er nylig satt på den norske Rødlisten som en kritisk truet art. Vedtaket er basert på den lange og stabile tilbakegangen som er registrert over flere tiår. Rekrutteringen til den kontinentale bestanden er redusert til 1 % av nivået som var på slutten av 1970-tallet og den gjennomsnittlige nedgangen har vært 95-99 % siden 1980. De nyeste observasjonene viser ingen tegn til bedring i situasjonen.

Status

Kategori Kritisk truet (CR) på Norsk rødliste 2006

Utbredelse av europeisk ål i nord-øst atlantiske farvann. Antall individ fanget per tråltimme er basert på alle registreringene av ål i Havforskningsinstituttet sine fiskedata i perioden 1932-2006.

Kjennetegn

Ålen har en slangelignende kroppsform, og hunnene kan nå en lengde på 1,5 meter og veie 13 kilo mens hannene er betydelig mindre. Når ålelarvene kommer inn til norskekysten skifter den kroppsform fra å være en glassklar løvbladformet larve til å bli en glassål. Når den kommer opp i ferskvann, eller tar tilhold i brakkevannsområder er ryggen brunsvart, med gulbrun buk. På dette stadiet kalles den gulål. Etter 6-25 år i fersk- eller brakkevann er ålen klar for utvandring. Ryggen blir nå helt svart, mens buken blir sølvhvit - og vi kaller den derfor blankål. Munnpartiet blir nå spissere og øynene større. Skjellene sitter skjult i huden og den har en meget lang ryggfinne som begynner bak brystfinnene. Rygg, hale og gattfinne henger sammen. Den kan forveksles med havål (*Conger conger*), men sistnevnte blir betydelig større og har overbitt, mens ålen har underbitt.

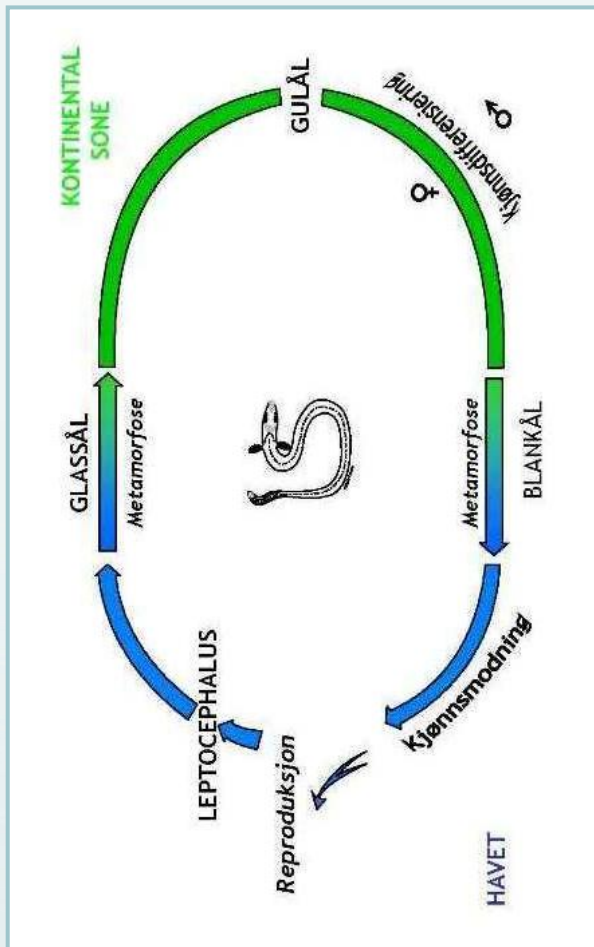
Utbredelse

Den lengste delen av sitt liv tilbringer ålen i fersk- eller brakkevann. Den finnes sør til Kanariøyene, i Middelhavet og Svartehavet, nordover til Island, langs norskekysten, og videre til Murmansk. Den gyter i Sargassohavet (nær Bermuda i Atlanterhavet), men vokser opp og beiter langs kysten og i elver og innsjøer i Europa. Den vandrer tilbake til Sargassohavet for å gyte når den er voksen (6-25 år). Ålen er lyssensitiv og hovedsaklig nattaktiv. Den lever på bunn under steiner, i mudder og sprekker.

Biologi

Ålen er en katadrom art, det vil si at den vokser opp i ferskvann og forplanter seg i saltvann. Larvene som klekkes på gyteplassene i Sargassohavet er glassaktige og ligner løvblad på høykant. De driver passivt med Golfstrømmen og nærmer seg Europas kyster etter 1,5 år når de er 7-8cm lange. I 2,5-3 års alderen, når de befinner seg ved kysten, forvandles larven til glassål og lengden avtar noe. Glassålen starter sin vandring oppover elvene, og i elvevassdrag utvikler den seg til gulål. Dette stadiet varer i 6-25 år. Da lever den som et nattaktivt rovdyr og finkjemmer bunnen for ulike næringsdyr som fisker, rogn, krepsdyr, muslinger og insektlarver, men den kan også ta frosk og andunger. Ålen har evne til å bevege seg kortere avstander over land dersom fuktigheten tillater det. Etter stadiet som gulål vandrer den ut igjen til havet som blankål hvor den finnes på dypt vann. På dette stadiet avtar fødeoptyaket og tarmen tilbakedannes. Kjønnorganene utvikles først etter at den har forlatt Europa og denne arten gyter kun en gang i livet.

Livssyklusen til europeisk ål

identifisert, selv om noen av deres funksjonelle karakteristikk er kjent. Omfattende kunnskap om et dyrs adferd er nødvendig for å identifisere hvilken adferdsrespons som kommer fra magnetiske signaler. Navigasjon eller å finne tilbake til opprinnelsesstedet krever at dyret er i stand til å fastslå den korrekte geografiske posisjonen relativt til målet, så vel som et kompass for å orientere seg i rett retning.

Bestandsstatus

Som nevnt er den europeiske ålen satt på den norske Rødlisten som Kritisk truet. Vedtaket er basert på den lange og stabile tilbakegangen som er registrert over flere tiår. På et internasjonalt ålesymposium i 2003 ble det dokumentert at rekrutteringen til den kontinentale bestanden er redusert til 1 % av nivået på slutten av 1970-tallet. Det internasjonale havforskningsrådet (ICES) og den Europeiske rådgivningskomiteen for innlandsfiskerier (EIFAC) sin arbeidsgruppe på ål analyserte dataseriene for glassål opp til 2005 og fant at den gjennomsnittlige nedgangen i området hadde vært mellom 95-99 % siden 1980. Antropogene faktorer (tap av habitat, forurensing, overføring av parasitter og sykdommer) så vel som naturlige faktorer (klimaendringer og predasjon) ser ut til å være involvert i nedgangen. IUCN har samlet kriteriene for rangerte arter i spesifikke klasser etter hvor truet de er. Et av kriteriene for å bli vurdert som en kritisk truet art er at 2% eller mer av den totale populasjonen holder til i det aktuelle området som blir tatt i betraktning, og at den totale bestanden har en nedgang på 80% eller mer i løpet av 3 generasjoner. Ålen er blitt rødlistet i Sverige etter revisjon i 2005 og Norge er nå det andre landet som inkluderer ålen på Rødlisten.

Les mer om europeisk ål på Havforskningsinstituttets sine hjemmesider: <http://www.imr.no/dokumenter/kh>

I Norge holder deler av ålebestanden seg i saltvann og går aldri opp i ferskvann. Vi vet lite om hvor stor andel dette er, men denne delen av bestanden kan vise seg å være viktig siden den unngår mange av problemene ålen møter i de store vannsystemene, spesielt i deler av Europa. Vi vet imidlertid ikke hvor mye gytefisk som kommer fra norske områder.

Utsetting av ål har i noen land vært praktisert i flere tiår, men dette har mest vært for å opprettholde fiskeriene, ikke for å forbedre rekruttering til bestanden. Fiskeutsetting kan kanskje gagne oppbyggingen av bestanden, men risikomomenter forbundet med dette er bla. at ålen ikke finner tilbake til gyteområder i Sargassohavet. Dette er fordi det antas at ål bruker magnetiske felt i jorden til å navigere. Bruken av magnetiske signaler til orientering og navigering er demonstrert i stor bredde hos dyr (både hos evertebrater og vertebrater). De underliggende fysiologiske mekanismene for hvordan dyr er i stand til å motta jordens magnetiske felt er ennå ikke

Referanser

Dahl E, Hansen PK, Haug T, Karlsen Ø. (red) 2007. Kyst og Havbruk 2007. Fisken og havet, særn. 2-2007.

Lenker

<http://www.imr.no/dokumenter/kh>